

Esimerkki CLA-työkalusta: Talouden tulevaisuuskuvat

Sitra hyödynsi kriittistä kerrosanalyysia eli CLA-työkalua vallitsevan talousajattelun haastamiseen ja tulevaisuuden kuvitteluun [Talouden monet tulevaisuudet](#) -työpajasarjassa. Syksyllä 2023 järjestettyihin työpajoihin osallistui vajaat 30 asiantuntijaa eri aloilta.

Alla oleviin taulukoihin on tiivistetty ryhmätöiden tuloksia.

1. CLA-analyysi: Vauhtisokea talous

Lue myös taulukkoa avaava kertomus ["Olipa kerran vauhtisokea talous. Miten tarina jatkuu?"](#).

	Haastettu tulevaisuuskuva	Vaihtoehtoinen tulevaisuuskuva
Litania	Tarvitsemme kestävästä vihreää kasvua	Kasvuriippumaton kohtuutalous turvaa tulevaisuutemme
Systeemiset taustatekijät ja vaikutukset	Hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus riippuu jatkuvasta talouskasvusta. Talouskasvu takkaa ja julkinen velka kasvaa voimakkaasti. Bkt:n kasvulla ja julkisen velan hallinnalla on korostunut asema politiikan tavoitteissa.	Kasvun sijaan taloutta arvioidaan sillä perusteella, miten se onnistuu tuottamaan kestävästä hyvinvointia. Taloudellisen ohjauksen ensisijainen tehtävä on tukea kestävyyssiirtymää. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan haitallisia yritystukia leikkaamalla ja ottamalla saastuttaja maksaa -periaate täysimääräisesti käyttöön.
Maailmankuvat, ihanteet ja uskomukset	Jatkuva kasvu on mahdollista ilman, että ympäristön tila heikkenee. Luontovelka ja hyvinvointivelka saadaan hoidettua, kunhan talous saadaan kasvu-uralle ja julkinen velka taittumaan. Kasvun ja kilpailukyvyn puutteesta kärsivät maat jäävät suurvaltapolitiikan pelinappulaksi.	Arjessa ja yhteiskunnassa ymmärretään mikä riittää ja mikä on kohtuullista. Hyvinvoinnin tavoittelussa korostetaan elämänlaatua aineellisen elintason sijaan. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa tarvitaan yhteistyötä kilpailun sijaan.
Myytit ja metaforat	1800-luvun cowboytalous, jossa luonnonvarojen käyttö laajani aina uusille alueille.	Astronauttitalous, jossa maapallo nähdään avaruusaluksena, josta jätettä ei voi lähteä eikä resursseja saapua lisää.

2. CLA-analyysi: Alaspäin valuva vauraus

Lue myös taulukkoa avaava kertomus ["Olipa kerran alaspäin valuva vauraus. Miten tarina jatkuu?"](#).

	Haastettu tulevaisuuskuva	Vaihtoehtoinen tulevaisuuskuva
Litania	Vaurauden keskittyminen ei haittaa, kunhan köyhyys vähenee	Vaurautta keskittävän kehityksen kääntäminen rakentaa yhteiskuntarauhaa
Systeemiset taustatekijät ja vaikutukset	Absoluuttinen köyhyys on vähentynyt maailmassa samalla, kun suhteellinen köyhyys on kasvanut. Eriarvoisuutta pyritään hillitsemään kakun kasvattamisen jälkeen sitä jakamalla sekä kompensatioin. Taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden kokemus näkyy maailmalla epävakautena ja konflikteina.	Talousjärjestelmän rakenteet ja mekanismit johtavat jo itsessään tasaisempaan vauraudenjako. Talouden mittaamisessa ja ohjauksessa huomioidaan kaikki pääoman muodot (luontopääoma, sosiaalinen ja inhimillinen pääoma sekä henkinen ja kulttuurinen pääoma). Köyhimpien maiden velat annetaan anteeksi.
Maailmankuvat, ihanteet ja uskomukset	Eriarvoistuminen ei ole ongelma, kunhan kaikkien hyvinvointi kasvaa. Köyhyyden ja eriarvoistumisen ongelmat voidaan ratkaista markkinoiden keinoin ja nykyisen talousmallin puitteissa. Meillä ei ole vastuuta muiden maiden hyvinvoinnista tai eriarvoistumiskehityksestä.	Yhteisvaurauden luominen on tavoiteltavampaa kuin yksilön oma rikastuminen. Yhteisöjä, joissa vauraus, valta ja hyvinvointi jakautuvat entistä tasapuolisemmin, arvostetaan. Kehittyneiden maiden uuskolonialistista roolia kavahdetaan.
Myytit ja metaforat	Kertomuksessa laupiaasta samarialaisesta laupeus löytyy yksilöistä, ei niinkään yhteisöistä tai yhteiskunnan rakenteista.	Hobittien asuttama Kontu tarinassa sormusten herrasta edustaa moniulotteista vaurauskäsitystä ja yhteisöllistä vauraudenjako.

3. CLA-analyysi: Ylemmydentunto ympäristöstä

Lue myös taulukkoa avaava kertomus [”Olipa kerran ylemmydentunto ympäristöstä. Miten tarina jatkuu?”](#).

	Haastettu tulevaisuuskuva	Vaihtoehtoinen tulevaisuuskuva
Litania	Eriytinen luontosuhteemme takaa luonnonvarojen kestävä käytön	Taloutemme toimii yhteistyössä luonnon kanssa
Systeemiset taustatekijät ja vaikutukset	Talouden toiminnan selittäminen kestäväksi luonnon ja maantieteen erityispiirteillä. Talouden yksipuolinen rakenne ja luonnonvaraelinkeinojen yhteiskunnallinen vaikutusvalta. Luonnon tehokkaan hyödyntämisen oikeuttaminen kasvun ja kilpailukyvyn vaatimuksilla	Tuotantoketjujen läpinäkyvyys ympäristövaikutusten osalta. Muihin maihin aiheutetun luontojalanjäljen huomioiminen päätöksenteossa. Luonnon elinvoiman vahvistaminen osana yritysten strategiaa.
Maailmankuvat, ihanteet ja uskomukset	Mielikuva luontoa lähellä olevasta, mökkeilevästä ja sienestävästä metsäkansasta. Itsenäisyyden, omavaraisuuden ja itse pärjäämisen eetos. Moniulotteinen ja osin ristiriitainen luontosuhde.	Nöyryys suhteessa saavutuksiimme luonnonvarojen käytössä. Alkuperäiskansojen luontosuhteesta oppiminen. Säästeliäisyyden arvostaminen – ei pakosta vaan paremman elämän puolesta.
Myytit ja metaforat	Luonnon kesyttäminen köyhän turvaksi, kuten tarinassa ”Suo, kuokka ja Jussi”.	Luonnon kanssa symbioosissa elävä Navi-kansa elokuvassa Avatar.

4. CLA-analyysi: Talouden ylivalta

Lue myös taulukkoa avaava kertomus ["Olipa kerran talouden ylivalta. Miten tarina jatkuu?"](#).

	Haastettu tulevaisuuskuva	Vaihtoehtoinen tulevaisuuskuva
Litania	Nykyiset vallanpitäjät toteuttavat kestävyysmurroksen	Taloudellinen demokratia mahdollistaa kestävyysmurroksen
Systeemiset taustatekijät ja vaikutukset	Vallitsevat valtajärjestelyt olivat historiallisesti tuottaneet vaurautta ja hyvinvointia. Talouden hegemonialta ja talouden ehdoilla tehtävät poliittiset päätökset. Ekonomistien valta yhteiskunnan talousviisaina.	Taloudelliset intressit eivät estä kestävyysmurroksen toteutumista. Demokraattiset rahoitusjärjestelmät ja yhtiödemokratia valtaavat alaa. Kehittyvä mallinnusteknologia tekee talouteen liittyvän vallankäytön näkyväksi.
Maailmankuvat, ihanteet ja uskomukset	Luottamus markkinoiden itsekorjaaviin mekanismeihin ja tehokkaan kilpailun kykyyn ehkäistä taloudellisen vallan keskittymistä. Vaaleihin perustuva demokratiakäsitys Pelko saavutettujen etujen menetyksestä.	Yhteistyö, jakaminen ja solidaarisuus korostuvat kilpailun sijaan. Demokratia laajenee poliittisesta demokratiasta taloudelliseen demokratiaan. Osallisuutta luovan ja toimijuutta vahvistavan demokratian ihanne.
Myytit ja metaforat	Keskitettyä valtaa palveleva, kaikkivoipainen ja mahtava soturi Goljat	Ennakkoluulottomuutta, nöyryyttä ja yksilön toimijuutta yhteisen hyvän eteen edustava paimenpoika Daavid

5. CLA-analyysi: Rajaton teknologiausko

Lue myös taulukkoa avaava kertomus ["Olipa kerran rajaton teknologiausko. Miten tarina jatkuu?"](#).

	Haastettu tulevaisuuskuva	Vaihtoehtoinen tulevaisuuskuva
Litania	Teknologia pelastaa ihmiskunnan, kuten aina ennenkin.	Teknologiaa kehitetään luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin ehdoilla.
Systeemiset taustatekijät ja vaikutukset	Teknologiakehityksen monet menestystarinat, tuottavuuslisäys ja kustannussäästöt. Teknologisten alojen ja ratkaisujen suosiminen innovaatiopolitiikassa ja rahoituksessa. Reaalitaloudesta irrallaan olevan spekulatiivisen talouden nousu.	Teknologioiden ja digitalisaation vaikutusten koko jäävuori tehdään näkyväksi. Innovaatiotoiminta on enemmän tarve- kuin kysyntälähtöistä, eikä uusia tarpeita luoda kasvun ja kilpailukyvyyn varjolla. Teknologiakehitystä ohjataan demokraattisin ja osallistavin käytännöin.
Maailmankuvat, ihanteet ja uskomukset	Teknologia edistyy väijäämättä ja on hyväksi kaikille. Raha on virtuaalista ja sitä tulee koko ajan lisää. Digitalisaatio on aineetonta, ekologista ja tekee elämästä parempaa.	Reiluuden sekä luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin huomioiva edistyskäsitys. Perheissä, osuuskunnissa ja yhteisöissä tapahtuvan innovoinnin arvostus. Voimme ohjata sitä, miten uusia teknologioita käytetään.
Myytit ja metaforat	Ilmarinen takoi Sammon, joka tuotti hyvän ohella eriarvoisuutta ja eripuraa.	Ilmarinen arvioi Sammon kokonaisvaikutukset luontoon ja ihmisiin ja jätti sen takomatta.